

"אמר רבא דילידא אימיה פרי שמעון תיליד" הסוד הגדול שגילה רבא כי בזכות רבי שמעון בר יוחאי תלד אימא עילאה את לידת הגאולה ברחמים ולא בדין

לפי האמור הביאור בזה, כי כאשר באים למקום מנוחתו להתפלל לה' על ישועות ורפואות בפרט ובכלל, אנו רוצים להזכיר לרשב"י [על דרך המליצה בזמר "איש חסיד היה" למוצאי שבת: "יזכר לך עתה אתמול אשר דברת"], שיקיים את הבטחתו: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", ואמנם רשב"י נאמן להבטחתו מקיים את אשר הבטיח, ומתפלל לה' לפטור את כל העולם כולו מן הדין.

בזכות הזוהר הקדוש יתעוררו ישראל בתשובה בלי שיעמיד הקב"ה עליהם מלך קשה כהמן

רחש לבי דבר טוב לבאר דברי רשב"י "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", על פי מה שמצינו בזוהר הקדוש (פרשת נשא קכד:), כי רעיא מהימנא היא נשמת משה רבינו שנתגלה לרשב"י ולחבריא שלו, חיזק את רשב"י בדברי הלל ושבח על החיבור של הזוהר הקדוש, אשר בזכותו יצאו ישראל מן הגלות ברחמים, והוסיף לדרוש עליו מקרא שכתוב (דניאל יב-ג):

"והמשכילים יבינו, מספרא דבינה דאיהו אילנא דחיי, בגינייהו אתמר (שם ג) והמשכילים יזהירו פזוהר הרקיע, בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר מן זוהרא דאימא עלאה תשובה, באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר, ופקון ביה מן גלותא ברחמי, ויתקיים בהון (דברים לב-יב) ה' ביד ינחנו ואין עמו אל נכר."

בתרגום ללשון הקודש:

"והמשכילים יבינו, מצד הבינה שהוא עץ החיים, עליהם נאמר והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, באותו חיבור שלך שהוא ספר הזוהר מן הזוהר של האם העליונה תשובה, באלה לא צריך נסיון, ובגלל שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא אותו ספר הזהר, יצאו בו מן הגלות ברחמים, ויתקיים בהם ה' ביד ינחנו ואין עמו אל נכר."

כרבי שמעון. וקשה לרבינו מאיר ז"ל מאי אימיה [היה לו לומר דילידא אשה], לכך פירש המתפלל על אמו שתלד בן, יתפלל שיהא כרבי שמעון. ולא גרסינן ואי לא לא תלד, כי הרבה יש למטה מרבי שמעון שטוב להם להוליד."

אולם גם לפי הפירוש של רבינו מאיר, כי מה שאמר רבא "דילידא אימיה" הכוונה בזה המתפלל על אמו שתלד בן, צריך ביאור מדוע אמר שכל המתפלל על אמו שתלד יתפלל שיהא כרבי שמעון, ולא אמר שכל המתפלל על אשתו שתלד יתפלל שיהא כרבי שמעון. עוד ראוי ליישב סיום מאמרו של רבא לפי המקיימים את הגירסא שנדפסה בכל הגמרות "ואי לא לא תלד" [וכבר ביאר ה"ערוך לנר" גירסא זו בדרך דרוש].

"יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"

והנני להעלות על שלחן מלכים מה שחנני הקב"ה ברוב רחמי וחסדיו חידוש גדול לכבוד ל"ג בעומר לבאר כוונתו העמוקה של רבא, בהקדם לבאר מה ששנינו בגמרא (סוכה מה:): "אמר רבי ירמיה משום רשב"י, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה". ופירש רש"י: "בזכותי אני סובל כל עוונותיהם ופטורין מן הדין". והוסיף המהרש"א ב"חידושי אגדות" (שם): "והיינו שסובל עוונותיהם ביסורין וצער שהיה לו ולבנו במערה".

ונראה ברור כי הבטחה זו של רשב"י "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", היא השורש למנהג ישראל תורה שעבר במסורת מדור לדור, כי בכל עת שישראל צריכים לישועה בגשמיות וברוחניות ובפרט ח"ו בעת צרה וצוקה, נוסעים למירון לשפוך את לבם בתפלה לה' על הציון הקדוש של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ורבים הם שמספרים ניסים ונפלאות על הישועות הגדולות שזכו להיושע שם.

לקראת ל"ג בעומר יומא דהלולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, דבר בעתו מה טוב להתבונן במה שמצינו מאמר פלא בגמרא (מכות יז:), שהביאו שם חמש דרשות שדרש רבי שמעון בהלכה בעניני ביכורים, תודה ושלמים, בכור, חטאת ואשם, ועולה, ומפאת ההתפעלות הגדולה של רבא מכח התורה של רבי שמעון: "אמר רבא דילידא אימיה פרי שמעון תיליד ואי לא לא תיליד". ופירש רש"י: "כל שאמו יולדת תבקש רחמים, יהי רצון שיהא כרבי שמעון". וביארו המפרשים שכוונתו על רבי שמעון בן יוחאי, כמו שפירש רש"י (שבועות ב: ד"ה משמו): "סתם רבי שמעון הוא רבי שמעון בן יוחאי".

וצריך ביאור לפענח החידה הסתומה בדברי רבא, מה ראה על ככה לומר "דילידא אימיה", כל שאמו יולדת, "פרי שמעון תיליד", תבקש רחמים שתלד כרבי שמעון, ולא אמר סתם "דילידא אשה" שכל אשה היולדת תבקש רחמים שתלד בן כרבי שמעון. זאת ועוד צריך ביאור מה שאמר רבא שתתפלל שתלד דוקא בן "כרבי שמעון", הלא כל המשניות והתלמוד מלאים תנאים ואמוראים שהאירו את כל העולם בקדושתם ובתורתם, ויכולה להתפלל שתלד בן שיהיה כאחד מגדולי חכמי התורה.

אולם יותר מכך יש לתמוה הפלא ופלא על מה שהוסיף רבא לומר "ואי לא לא תיליד", שאם לא תזכה ללדת בן כרבי שמעון טוב יותר שלא תלד, הלא בתוך שישים ריבוא נשמות ישראל ישנן הרבה מדרגות של צדיקים, ומי לנו כרשב"י שהעיד על עצמו (סוכה מה:): "ראיתי בני עלייה והן מועטין". הנה כי כן איך יעלה על הדעת שעל כל אלו שאינם כרשב"י אמר רבא "ואי לא לא תיליד", שטוב יותר אם לא היו נולדים. כפי הנראה שמפאת קושיא עצומה זו מביא הריטב"א בשם רבינו מאיר שלא גרס הסיום "ואי לא לא תיליד", והנה הם דברי הריטב"א:

"דילדה אימיה כרבי שמעון תלד. פירש רש"י ז"ל אשה המתפללת לה' על בן [תתפלל שיהא]

גמרא: "אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תיליד ואי לא לא תיליד". פירש רש"י: "כל שאמו יולדת תבקש רחמים, יהי רצון שיהא כרבי שמעון"

פלא מדוע הזכיר רבא "דילידא אימיה" שהאם יולדת, ולא אמר סתם שכל אשה תבקש רחמים שתלד בן כרבי שמעון

פליאת הראשונים: איך אפשר להתפלל שתלד רק בן רבי שמעון, הלא יש הרבה מדרגות של צדיקים שאינם כרבי שמעון

רבי יהושע: אין ישראל נגאלים אלא בתשובה, ואם אין עושים תשובה הקב"ה מעמיד עליהם מלך כהמן להחזירם בתשובה

הזוהר הקדוש יצאו ישראל מן הגלות בתשובה "ביד רמה", ולא חס ושלום על ידי שיעמיד הקב"ה עליהם מלך קשה כהמן כדי שיחזרו בתשובה.

מאמר אליהו הנביא לרבי שמעון בר יוחאי שבזכות הזוהר הקדוש 'וקראתם דרוו בארץ'
ועתה בא וראה כי דבר זה שאמר רביא מהימנא לרשב"י, כי בזכות הזוהר הקדוש שהוא מבינה זוהרא דאימא עילאה יצאו ישראל מן הגלות ברחמים, מבואר גם כן בתיקוני זוהר (תיקון ו כג): במאמר שאמר אליהו הנביא לרשב"י, שבזכות הזוהר הקדוש שיתגלה באחרית הימים יתקיים מה שכתוב (ויקרא כה-י): **"וקראתם דרוו בארץ"**.

ונראה לקשר את דברי רביא מהימנא, שבזכות הזוהר הקדוש שהוא מבינה יצאו ישראל מן הגלות ברחמים, עם דברי אליהו הנביא שבזכות הזוהר הקדוש יתקיים **"וקראתם דרוו בארץ"**, על פי מה שדרש בזוהר הקדוש (חלק א דף רסא): מקרא שכתוב (מיכה ז-טו): **"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"**, כי בתורה נזכרה יציאת מצרים חמישים פעמים, כנגד חמישים שערי בינה שהוציא הקב"ה עמהם את ישראל ממצרים. וזהו פירוש הפסוק **"כימי צאתך מארץ מצרים"**, על ידי חמישים שערי בינה, כן לעתיד לבוא **"אראנו נפלאות"** דייקא, אותיות **"נ' פלאות"**, שיגאל הקב"ה את ישראל על ידי גילוי נ' פלאות שערי בינה.

והנה כאשר נתבונן נראה כי הפסוק **"וקראתם דרוו בארץ"**, נאמר במצות יובל שהיא בשנת החמישים שכל העבדים יוצאים בה לחירות, ומבואר בספרים הקדושים כי יובל שנת החמישים היא רמז על בינה שיש בה חמישים שערי בינה, וכאשר תתגלה בגאולה העתידה יצאו כל ישראל מעבדות הגלות לחירות עולם.

וזהו שאמר רביא מהימנא שבזכות הזוהר הקדוש שהוא מבינה זוהרא של אימא עילאה יצאו ישראל מן הגלות ברחמים, והרי זה עולה

"ואין עמו אל נכר" שלא יצטרכו לתשובה על ידי מלך קשה כהמן שעשה עצמו אל נכר

מעתה יפתח לנו להבין מה שאמר רביא מהימנא נשמת משה רבינו לרשב"י על קדושת ספר הזוהר: **"בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר מן זוהרא דאימא עילאה תשובה באלין לא צריך נסיון"**. פירוש בזכות הזוהר הקדוש שגילה בו רשב"י חידושי תורה מעולם הבינה שהיא אימא עילאה עולם התשובה, אין צורך לעוררם בתשובה על ידי הניסיון שיעמיד הקב"ה עליהם מלך קשה כהמן, כי יתעוררו בתשובה בזכות לימוד הזוהר שהוא מבינה אימא עילאה עולם התשובה.

וזהו שהוסיף לומר **"ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי"**, שיזכו לשוב בתשובה מתוך רחמים וחסדים, ולא על ידי שיעמיד הקב"ה עליהם מלך קשה כהמן, **"ויתקיים בהון ה' בודד ינחנו ואין עמו אל נכר"**, שיש בכתוב רמז נפלא שיזכו ישראל להתעורר בתשובה בעצמם, בלי שיעמיד עליהם הקב"ה מלך קשה כהמן שעשה עצמו **"אל נכר"** ורצה שכולם ישתחוו לו.

נפלא לבאר בזה מה שכתב ב"דגל מחנה אפרים" [יומא דהילולא שלו ערב ל"ג בעומר י"ז באייר] (פרשת בשלח ד"ה או יאמר) לפרש רמז הכתוב (שמות יד-ח): **"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"**, ומפרש בתרגום אונקלוס: **"ובני ישראל נפקין בריש גלי"**. וביאר בדברי קדשו שהתרגום נתכוון לרמז בזה: **"בריש גלי, בריש ראשי תיבות רבי שמעון ב"ר יוחאי, גלי, כשיתגלה ספרו הקדוש ספר הזוהר, אז ברא יפקון מן גלותא"**. אמנם עדיין צריך ביאור היכן רמז הפירוש של התרגום במקרא שכתוב **"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"**.

אך לפי האמור יש לומר כי הפירוש של התרגום אונקלוס **"בריש שיש בו רמז על רשב"י"**, עולה בקנה אחד עם פירוש הכתוב **"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"**, כי בזכות תורתו של רשב"י שהיא

ונראה לבאר בדרך הפשט באופן שוה לכל נפש מה שדקדק רביא מהימנא נשמת משה רבינו לומר, כי בזכות הזוהר הקדוש שהוא מהזוהר של אימא עילאה **"יפקון ביה מן גלותא ברחמי"**, יצאו מן הגלות ברחמים, וכן לבאר מה שהוסיף לומר שיתקיים בהם **"ה' בודד ינחנו ואין עמו אל נכר"**, על פי מה ששינונו בגמרא (סנהדרין צז:): **"רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין"**, אמר ליה רבי יהושע **אם אין עושין תשובה אין נגאלין**, אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגזירותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב."

שורש התשובה מעולם הבינה אימא עילאה

והנה ידוע מה שמבואר בספרים הקדושים, כי בינה הנקראת אימא עילאה היא עולם התשובה, ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת לך לך עט:): **"נְשַׁמְתָּא אֲתַעְרָא בְּתִשְׁבָּה דְּאֲתַקְרִי בִּינָה"**. וכן מבואר עוד ברביא מהימנא (פרשת נשא קכב): **"פְּקוּדָא דָּא הִיא מְצוֹת תְּשׁוּבָה וְדָא אִיהִי בִּינָה"**. ומצינו מקור מפורש לכך בגמרא (מגילה ז:): **"ומה ראו לומר תשובה אחר בינה, דכתיב (ישעיה ו-י) 'ולבבו יבין ושב ורפא לו'"**. והביאור בזה כי על ידי שהאדם מתדבק במדת בינה בבחינת **"ולבבו יבין"**, הרי הוא זוכה להמשיך משם את אור התשובה **"ושב ורפא לו"**.

בדרך הפשט יש לפרש הכוונה בזה, על פי מאמרם (סוטה ג): **"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"**. הרי מבואר כי שורש החטא הוא מחמת שנסתלקה ממנו בינתו ובמקומה נכנס רוח שטות, כי אם היה מתבונן במעשיו היה מבין דבר מתוך דבר, שלא כדאי לו למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה ולאבד עולם קיים בשביל עולם עובר, ולכן שורש התשובה הוא שיזכה אדם לאור הבינה, כדי שיוכל לגרש את רוח השטות שבקרבו בבחינת **"ולבבו יבין ושב ורפא לו"**.

נקדים עוד כי בינה שהיא עולם התשובה נקראת אימא עילאה, כמו שדרשו בזוהר הקדוש (פרשת קדושים פה): מקרא שכתוב (משלי א-ח): **"ואל תטוש תורת אמוך, דא היא בינה"**. וכן מבואר עוד בזוהר הקדוש (פרשת אחרי עה): **"מסטרא דאימא בינה אתקרי"**. ומצינו על כך רמז בכתוב (משלי ב-ג): **"פי אם לבינה תקרא"**.

והביאור בזה בדרך הפשט על פי מה שפירש רש"י (במדבר יט-כב) בשם רבי משה הדרשן: **"משל לבן שפחה שטינף פלטיין של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה"**. על כן מדת **"בינה"** שממנה יורד אור התשובה על ישראל נקראת **"אימא עילאה"**, כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מתלבש שם כביכול בבחינת **"תבוא אמו ותקנח הצואה"**.

מדרשותיו של רשב"י "דילידא אימיה כרבי שמעון תיליד", רמז בכך על הגאולה העתידה שתילד אימא עילאה, על פי מה שמבואר בגמרא (מכות שם) כי רבא עצמו אמר שיש פירכא לכל חמש דרשותיו של רשב"י. ומקשה בגמרא מדוע אם כן התפעל רבא כל כך מכוחו של רשב"י, ומתרץ: "דלמאי דסבירא לדידיה מסרס ליה לקרא", ופירש רש"י משום שכל חמש הדרשות מבוססות על סירוס המקרא לדורשו שלא לפי סדר הכתוב.

אולם בהשקפה ראשונה יש לתמוה הפלא ופלא, שהרי כל חמש הדרשות שדרש רבי שמעון לסרס ולפרש הכתוב שלא כסדר, מבוססות על כל הדרשות שדרש שם להוכיח שהדין הוא כן, ומאחר שרבא מצא פירכא על כל חמש הדרשות, אם כן גם מה שפירש לסרס את הכתובים לפרשם שלא כסדר יש להם פירכא, ולפי זה חזרה קושיית הגמרא למקומה, מדוע התפעל רבא כל כך מכוחו של רשב"י לסרס את הכתוב ולפרשו שלא כסדר כתיבתו.

[ועוד חזון למועד לבאר כוונתו העמוקה של רבא, על פי מה שהארכנו בספר "כדאי הוא רבי שמעון" (מאמר לט) לבאר כוחו הנפלא של רשב"י לפטור את כל העולם מן הדין, משום שזכה להשיג את התורה בצירופים הנשגבים שהיו לפני הקב"ה, טרם שהוריד את התורה והלבישה בצירופי אותיות כפי שהם לפנינו בעולם הזה, כמו שהאריכו בזה הבעש"ט הקדוש, הגר"א מווילנא, ה"חתם סופר" ועוד, ושם בצירופים הללו אין צירוף של גזירת המיתה ושאר החולאים, זאת ועד ששם אין שום פירכא לדרשות של רבי שמעון. וזהו שהתפעל רבא מכוחו של רשב"י לסרס את הכתוב ולדורשו שלא בסדר הצירופים שהם לפנינו, אלא כפי שהיו לפני הקב"ה].

אמנם לפי האמר נראה ליישב ענין זה בדרך דרוש, על פי מה שכתוב בדברי הנביא (ישעיה ס-כב): "אני ה' בעתה אחישנה". ובגמרא (סנהדרין צח.) הביאו על כך: "רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב בעתה [משמע שהגאולה תהיה בזמנה הקבוע], וכתיב אחישנה [משמע שיחיש הקב"ה ויקדים את זמן הגאולה, ומתרץ] זכו אחישנה, לא זכו בעתה".

ופירש המהרש"א בחידושי אגדות (שם) הכוונה בזה, כי אם זכו לעשות תשובה אז ימהר הקב"ה להקדים את הגאולה בתשובה, אבל אם לא זכו לעשות תשובה לפני הזמן הקבוע לגאולה, ימתין להם הקב"ה עד זמן הגאולה ואז יעמיד עליהם מלך קשה כהמן כדי שיחזרו בתשובה ויוכל לגאול אותם.

והקשו המפרשים אם כן היה צריך לומר: "אני ה' אחישנה בעתה", ויהיה פירוש הכתוב שאם זכו

רעיא מהימנא: "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי"

בזכות הזוהר הקדוש שהוא מאימא עילאה עולם התשובה, לא יעמיד עליהם הקב"ה מלך קשה כהמן להחזירם בתשובה

הגאולה העתידה שיש בה "חבלי משיח" הם "חבלי לידה", כמו שכתוב: "כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה".

ביאור מאמר רבא: "דילידא אימיה", כשתלד אימא עילאה את הגאולה, כרבי שמעון תיליד", מתוך רחמים

זאת ועוד מצינו כי לידת הגאולה נמשלה ללידת בן זכר, כמו שכתוב (שם טו-יז): "בְּטָרִם תַּחֲלִיל יִלְדֶה בְּטָרִם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר". ופירש רש"י: "בטרם תחיל, ציון חיל היולדת ילדה את בניה, כלומר יתקבצו בניה לתוכה אשר היתה שוממה מהם ושכולה, והרי הוא כאילו ילדתן עכשיו בלא חבלי יולדה". וכן תיקנו לומר בתוך השבע ברכות: "שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה".

והנה מצינו בגמרא (סנהדרין צח.) שהרבה מחכמי התורה ביקשו שיבוא משיח, אבל שהם עצמם לא יראו אותו מגודל הצרות של חבלי משיח: "אמר עולא ייתי ולא אחמיניה", פירוש, שיבוא ולא אראנו, "וכן אמר רבה ייתי ולא אחמיניה".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין כוונתו העמוקה של רבא שאמר: "דילידא אימיה כרבי שמעון תיליד, ואי לא לא תיליד", התכוון לומר בכך "דילידא אימיה", כאשר אנו מתפללים שתלד אימא עילאה את הגאולה על ידי תשובה, "כרבי שמעון תיליד", תלד כרבי שמעון בר יוחאי שחיבר את הזוהר הקדוש שהוא הזוהר של אימא עילאה כדי שנזכה לשוב בתשובה מתוך רחמים וחסדים, ולא על ידי שהקב"ה יעמיד עלינו מלך כהמן.

וזהו שהוסיף רבא לומר: "ואי לא", אם עדיין לא עשו ישראל תשובה שיהיו ראויים להיגאל במדת הרחמים, כי אם במדת הדין על ידי שיעמיד עליהם הקב"ה ח"ו מלך קשה כהמן, "לא תיליד" במדת הדין, אלא תמתין עד שיתעוררו ישראל לעשות תשובה, כדי שיזכו להיגאל במדת הרחמים. וזהו שדדק רש"י לומר: "כל שאמו יולדת תבקש רחמים", יהי רצון שיהא כרבי שמעון". רמז בכך להתפלל שיתעוררו ישראל בתשובה מתוך רחמים.

ההתפעלות של רבא מכוחו של רשב"י לסרס הכתוב ולדרוש "אני ה' בעתה אחישנה"

והנני מוסיף נקודה נפלאה לחזק הרעיון הנזכר, כי מה שאמר רבא בגודל התפעלותו

בקנה אחד כפתור ופרח עם דברי אליהו הנביא, כי בזכות הזוהר הקדוש יתקיים מה שכתוב במצות יובל בשנת החמישים שהיא כנגד חמישים שערי בינה "וקראתם דרוו בארץ".

ונראה לבאר בזה מאמר הגמרא (יומא פו.): "גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה", כי על ידי תשובה שהיא מעולם הבינה אימא עילאה, מעוררים את שורש התשובה מבינה אימא עילאה שיש בה נ' שערי בינה, לכן על ידי התגלותם יגאל הקב"ה את ישראל מהגלות, כמו שכתוב "כימי צאתך מארץ מצרים" על ידי נ' שערי בינה, "אראנו נפלאות" - נ' פלאות בגאולה העתידה.

מעתה נראה כי זהו שרמז רשב"י באומר "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", כי בזכות ספר הזוהר שגילה בעולם, הרי הוא יכול להציל את כל העולם כולו מן הדין, שלא יביא הקב"ה את הגאולה העתידה על ידי שיעמיד עליהם מלך קשה כהמן, אלא הגאולה בוא תבוא ברחמים על ידי שיתעוררו ישראל בתשובה בזכות הזוהר הקדוש שהוא מבינה זוהרא דאימא עילאה עולם התשובה.

בזכות רשב"י תלד אימא עילאה את הגאולה העתידה ברחמים

בדרך זו במסילה נעלה לבאר כוונתו העמוקה של רבא באומר "דילידא אימיה כרבי שמעון תיליד, ואי לא לא תיליד", על פי מה שמצינו כי הגאולה העתידה מכונה בבחינת לידה, וההכנה לגאולה היא בבחינת "חבלי משיח" שהם "חבלי לידה", כמו שכתוב (ישעיה כו-יז): "כְּמוֹ הָרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת תַּחֲלִיל תִּזְעַק בְּחַבְלֶיהָ כִּן הָיִינוּ מִפְּנֵיךָ ה'". ופירש רש"י: "כמו הרה תקריב ללדת וגו' כן היינו מפניך, רואים אנו שהם מיני סימני ישועה וגאולה". וכן תיקן המקונן האלקי בקינות לתשעה באב: "אֵלֵי צִיּוֹן וְעָרֶיךָ, כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִיּוֹרֶיהָ", כי ההכנה לגאולה היא כמו אשה שיש לה צירי לידה.

(ישעיה מה-ז) ישראל נושע בה' תשועת עולמים". אלא שרשב"י מוסיף שזהו גם כן פירוש הכתוב "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל", שלא תקום מעצמה אלא הקב"ה יקים אותה.

מה נפלאים הם דברי הגה"ק ה"בן איש חי" זי"ע בספרו "בן יהוידע" (ברכות שם), שמבאר לפי זה גם כן מה שאמר רב נחמן בר יצחק (שם): "אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש שנאמר סומך ה' לכל הנופלים", שכוונתו ליישב בזה הפליאה על מה שכתוב "נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל".

לכן כדי ליישב קושיא זו חזר דוד המלך וסמכן לנפילת ישראל בפסוק "סומך ה' לכל הנופלים", שהכוונה בזה כמו שאמר רשב"י, שלא תוסיף כנסת ישראל לקום מעצמה כפי שהיו בשאר הגלויות, אלא "סומך ה' לכל הנופלים", שהקב"ה כביכול בעצמו יבוא ויסמוך לבתולת ישראל בבחינת: "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת".

מתנה יאירו עינינו להבין מה שרמז לנו רבא באמרו: "דילידא אימיה כרבי שמעון תליד", פירוש, כשאימא עילאה שהיא בינה תלד את הגאולה, תלד כשיטתו של רבי שמעון שהגאולה תבוא על ידי הקב"ה בעצמו, ועל ידי זה תהיה גאולה שלימה. ולפי זה ירווח לנו להבין גם כן הגירסא כמו שהיא בכל הספרים "ואי לא לא תליד", כי אין אנו רוצים בגאולה שלא על ידי הקב"ה, שהרי אז תהיה שוב גלות אחריה, והרי בגאולה העתידה הבטיח הקב"ה שתהיה גאולה שלימה, כמו שכתוב "ישראל נושע בה' תשועת עולמים".

היוצא לנו מכל זה לקח נשגב לקראת ל"ג בעומר הבא עלינו לטובה, על כוחו הגדול של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי שאמר "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", ולזכור מאמרו של רבא שביקש רחמים על ישראל: "דילידא אימיה כרבי שמעון תליד", שיוליד הקב"ה את הגאולה העתידה ברחמים ובחסדים, בכוחו הגדול של רבי שמעון בר יוחאי שגילה בעולם את הזוהר הקדוש, וכמו שאמר לו רבי מאיר: "מהימנא נשמת משה רבינו: 'ובגין דעתידין ישאל לְמַטְעַם מְאִילְנָא דְחַיִּי דְאִיהוּ הַאי סַפְרָא הַזֶּה יִפְקֹן בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמִי', במהרה בימינו אמן.

יוחאי, שיבאר להם את דברי הנביא "נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל", שברור שאין הדברים ח"ו כפשוטם, ואמר להם רשב"י שהביאור האמיתי הוא שבכל הגלויות שגלו ישראל קצב להם הקב"ה כמה זמן יהיו בגלות עד שיגיע הקץ, וכאשר הגיע זמן הקץ קמה כנסת ישראל מעצמה וחזרה להקב"ה, ולכן בכל הגאולות לא היתה גאולה נצחית ועולמית, אבל עתה בגלות האחרונה כשיגיע קץ הימין, לא תחזור כנסת ישראל מעצמה להקב"ה כמו בשאר גלויות, אלא הקב"ה בעצמו יבוא ויקים את כנסת ישראל.

ומביא הזוהר הקדוש משל למלך שכעס על המלכה וגירשה מהיכלו לזמן קבוע, כשהגיע זמן ההוא מיד היתה המלכה קמה מגלותה וחזרה להיכל המלך. כן היה פעם אחת ושתים ושלש פעמים, עד שבפעם האחרונה גירשה המלך מהיכלו לזמן ארוך, וגזר עליה שבפעם הזאת כשיגיע קץ הגלות לא תבוא המלכה מעצמה לפניו כמו בפעמים הקודמות, אלא כשיגיע הזמן ילך המלך בעצמו עם כל בני היכלו כדי להחזיר אותה.

כך הקב"ה, בכל פעם שכנסת ישראל היתה בגלות, כשהגיע זמן הגאולה חזרה המלכה ובאה מעצמה לפני המלך הקב"ה, אבל עתה בגלות האחרונה אינו כן, אלא הקב"ה בעצמו יאחז בידיה ויקים אותה. ומקרא זה מלמד על כך שכתוב "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל", ולא כתוב "נפלה ולא אוסיף להקימה", ללמדנו שבתולת ישראל לא תוסיף לקום מעצמה כפי שעשתה בשאר הגלויות, אלא הקב"ה יבוא ויקים אותה כמו שכתוב (עמוס ט-יא): "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת", שלא תוסיף לקום מעצמה כפי שעשתה בשאר הגלויות אלא הקב"ה יקים אותה.

"ישראל נושע בה' תשועת עולמית"

ונראה להעיר כי דברי רשב"י עולים בקנה אחד כפתור ופרח עם מאמר המדרש (ילקוט שמעוני זכריה סימן תקעז): "אמר הקב"ה בעולם הזה הייתם נושעים על ידי בני אדם, במצרים על ידי משה ואהרן, בימי סיסרא על ידי דבורה וברק, ובמדינים על ידי שופטים, ועל ידי שהיו בשר ודם הייתם חוזרים ומשתעבדים, אבל לעתיד לבוא אני בעצמי גואל אתכם, ועוד יותר אין אתם משתעבדים, שנאמר

"אחישנה" לגאולה, ואם לא זכו תהיה הגאולה "בעתה", ועוד יש להקשות הרי בתחילת הכתוב נאמר "אני הוי"ה" שהוא מדת הרחמים, אם כן איך שייך לומר "אני הוי"ה בעתה", שהרי לפי המהרש"א רק אם לא יזכו לעשות תשובה, יביא הקב"ה את הגאולה בעתה על ידי שיעמיד עליהם מלך קשה כהמן שזהו דין גמור.

וראיתי בספר "צידה ברוך" [פראג תקמ"ו עם הסכמת ה"נודע ביהודה"] (דרושים נחמדים דף מד טור ב) שמיישב קושיא זו בטוב טעם ודעת, וזו לשונו "וצריך לומר סרס המקרא, דהאי אני ה' קאי על אחישנה, דהיינו אם זכו", ויפה הקדימה הגמרא "זכו אחישנה", שעל זה נאמר "אני הוי"ה" במדת הרחמים, כי זהו רצונו יתברך שיזכו ישראל במדת הרחמים, ורק אם חס ושלום "לא זכו בעתה".

הנה כי כן יומתק להבין הטעם שהתפעל רבא מכוחו של רשב"י לסרס הכתוב ולדורשו, כי לפי זה יומתק להבין פירוש הכתוב המדבר על זמן הגאולה: "אני ה' בעתה אחישנה", ולכאורה קשה מדוע הקדים הקב"ה את הגאולה "בעתה" במדת הדין לפני הגאולה של "אחישנה" במדת הרחמים, אך לפי רבי שמעון יש לומר שגם כאן מסרס הכתוב להקדים הגאולה של "אחישנה" כמו שדרש רבי יהושע בן לוי: "זכו אחישנה, לא זכו בעתה".

ביאור דברי רבא בדרך דרוש: "דילידא אימיה כרבי שמעון"

הנה מה טוב לבאר על פי האמור גם בדרך דרוש מה שאמר רבא "דילידא אימיה כרבי שמעון תליד" על פי מה ששינינו בגמרא (ברכות ד): "אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, [באשרי יושבי ביתך, כל פסוק מתחיל באות אחת מן הא"ב, ויש במזמור זה כל האותיות מלבד אות נ], מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתב (עמוס ה-ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. במערבא מתרצי לה הכי, נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל. אמר רב נחמן בר יצחק, אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר סומך ה' לכל הנופלים".

מאמר זה נמצא גם בזוהר הקדוש (פרשת ויקרא 1) שהחברים באו ושאלו את רבם רבי שמעון בר

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה